

अमेरिकेचा इतिहास

दोन महायुद्धातील अमेरिका

बी.ए. भाग 3

प्रा.नम्रता ढाळे

इतिहास विभाग

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर

(स्वायत्त)

दोन महायुद्धातील अमेरिका

- आर्थिक महामंदी:-

- हर्बर्ट हुवर ४ मार्च १९२९ रोजी अध्यक्षपदी अरूढ झाले ते व्यक्ती स्वातंत्र्याचे पुरस्कर्ते होते. समाजातील सर्व घटक सुकी व समृद्ध करणे हे आपले कर्तव्य आहे असे समजत होते परंतु अवघ्या सात महिन्यातच त्यांना महामंदीला सामना करावा लागला

आर्थिक महामंदीचे कारणे :-

१. वाजवीपेक्षा जास्त उत्पादन
२. परराष्ट्रात गुंतलेले भांडवल
३. संरक्षक जकातीचे दुष्परिणाम
४. असंतुलित आर्थिक भरभराट
५. चैनीच्या वस्तूचे प्रचंड उत्पादन
६. राष्ट्रीय उत्पन्नाचे सदोष वाटप
७. समाजाची घडलेली क्रयशक्ती
८. शेतकऱ्याची विपन्नावस्था
९. कालीन कारण सट्टेबाजी

हर्बर्ट हुवर च्या मंदीविरुद्ध उपायोजना:-

- १. रिक्नस्ट्रक्शन फायनान्स कॉर्पोरेशन
- २. फेडरल रिलीफ ॲक्ट
- ३. शेतकऱ्यांना अर्थसहाय्य

महामंदीचे परिणाम

१. शेअर बाजार कोसळला
२. औद्योगिक विकासास पायबंद
३. शासकीय धोरणाचा बोजवारा उडाला
४. कामगारावर बेकारीची कुऱ्हाड
५. शेतकऱ्यांची दयनीय स्थिती
६. रिपब्लिकन पक्षाला ओहोटी

नवीन आर्थिक धोरण (न्यू डील)

- आर्थिक महामंदीचा यशस्वी सामना करण्यासाठी रुझवेल्टने आपल्या 'न्यू डील' उपकरणाची घोषणा केली.
- न्यू डीलची उद्दिष्टे:-
- १. आर्थिक स्थिती सुधारण्यासाठी घटलेल्या किमतीमध्ये वाढ करणे.
- २. व्यापारी कारखानदार यांना कर्ज सुविधा उपलब्ध करून देणे.
- ३. औद्योगिक संघाची देशहिताची सांगड घालणे.
- ४. बेकारी निवारण्यासाठी व देशाच्या आर्थिक प्रगतीसाठी मोठे प्रकल्प हाती घेणे
- ५. दीर्घकालीन योजनेच्या माध्यमातून देशाची आर्थिक स्थिती सुदृढ बनवणे.

शंभर दिवसाचा सुधारणा उपक्रम :-

- १. बँकांवर नियंत्रण
- २. शासकीय खर्चांमध्ये काटकसर
- ३. बेकारांना काम
- ४. सार्वजनिक कल्याणाची कामे
- ५. मध्यमवर्गाला कर्ज पुरवठा
- ६. कृषी सुधारणा
- ७. औद्योगिक सुधारणा
- ८. टेनेसिक प्रकल्प

न्यू डीलचे परिणाम:-

- १. बँकेचेव्यवहार सुरळीतपणे सुरू झाले.
- २. कारखान्याची चक्रे नव्याने फिरू लागली.
- ३. कृषी व्यवसायास दिलासा मिळाला.
- ४. कामगारांच्या परिस्थितीत सुधारणा झाली व त्यांना शासनाचे संरक्षण मिळाले.
- ५. बेकारांना न्यू डील च्या माध्यमातून काम मिळाले.
- ६. उद्योग धंद्यावर शासनाचे नियंत्रण प्रस्थापित झाले.
- ७. दुर्बल व दुर्लक्षित घटकांसाठी कल्याणकारी योजना राबविण्यात आल्या.

- ८. टेनेसी विकास प्रकल्पाने टेनेसी खोऱ्याचा कायापालट झाला.
- ९. सामाजिक स्थैर्य प्राप्त होण्यासाठी समाजाच्या सर्व स्तरावर लोकां मध्ये सुरक्षिततेची भावना निर्माण होण्याची आवश्यकता न्यू डीलने पटवून दिली.
- १०. आर्थिक नियोजनाचे महत्त्व अमेरिकेच्या लक्षात आले.
- ११. रुजबेल्ट सरकारने न्यू डीलच्या माध्यमातून महामंदीचा यशस्वी सामना केल्याने अमेरिकन समाजाचे लोकशाही शासन पद्धतीवरील निष्ठा वृद्धिगत झाली.

कृष्णवर्णी आणि स्त्रियांच्या चळवळी:-

- १. निग्रो चळवळ-
- निग्रो अनुकूल वातावरण निर्मिती-
- ब्राऊन केस मधील सुप्रीम कोर्टाचा निकाल-
- राष्ट्राध्यक्ष आयसेन हावर यांची भूमिका-
- १९५७ चा नागरी हक्क कायदा-

- -दक्षिणेतील राज्यांचा विरोध
- -डॉ. मार्टिन ल्युथर किंग व नागरी हक्क लढा
- -निग्रोचा प्रचंड मोर्चा
- -निग्रो नागरी हक्क चळवळ
- - १९६४ चा नागरी हक्क कायदा
- - काळे आंदोलन

२. स्त्रियांची चळवळ:-

- मतदान हक्क
- रोजगाराची संधी
- स्त्रीमुक्ती चळवळ प्रतिसाद
- स्त्री मुक्ती चळवळ विरोध
- स्त्रीमुक्ती चळवळीची फलश्रुती

Thank
You